

A 1688/tillväxt

Käsittelijä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsen ehdotusta työmarkkinapolitiikasta nykyisessä pakolaistilanteessa

Ehdotus

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että aloitetaan tiedonvaihto siitä, miten Pohjoismaat käsittelevät pakolaisia ja maahanmuuttajia työmarkkinoilla ja että näissä keskusteluissa pyritään löytämään ehdotuksia sopiviksi uudistuksiksi ja poliittisiksi linjauksiksi, joita useat Pohjoismaat voivat soveltaa. Ennen kaikkea voisi olla mielenkiintoista tarkastella, millä Pohjoismaiden konkreettisilla toimilla ja välineillä on ollut mitattavissa oleva myönteinen vaikutus.

että harkitaan, onko aiheellista kehittää tietyille työnhakijaryhmille räätälöityjä säännöstöjä tai malleja suosimatta kuitenkaan mitään ryhmää muiden kustannuksella.

että harkitaan resurssien kohdentamista pohjoismaiselle tutkimukselle ja analysoinnille, joka koskee pakolaisten ja maahanmuuttajien tuloa Pohjoismaiden työmarkkinoille sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Taustaa

Lähi-idästä saapuvat turvapaikanhakijat pakottavat kaikki Pohjoismaat arvioimaan kriittisesti työmarkkinapolitiikkaansa. Siinä ei varsinaisesti ole mitään uutta, että uusia maahanmuuttajaryhmiä saapuu maihimme ja että olemme jo pidemmän aikaa keränneet kokemuksia maahanmuuttajien integroitumisesta työmarkkinoille. Nyt käynnissä oleva maahanmuutto on kuitenkin tapahtunut nopeasti ja tulijoita on hyvin paljon. Lisäksi monen tulijan lähtömaa on Irak ja Somalia, ja nimenomaan näistä maista saapuvien maahanmuuttajien työllistymisasteen nostaminen tyydyttävälle tasolle on toistaiseksi osoittautunut vaikeaksi. Olisiko aiheellista harkita, olisiko sääntöjä tai käytäntöjä mukautettava kohderyhmän mukaan silloin, kun kyseessä on tietty ammattiryhmä, kansallisuus tai ryhmä, jolla on tietty koulutustaso? Tämä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että tiettyä ryhmää kohdellaan perusteetta paremmin kuin muita.

Maahanmuutto ja pakolaisten vastaanotto on asettanut Euroopan suurten haasteiden eteen. Jotta voidaan varmistaa, että turvaa tarvitsevat saavat sitä myös tulevai-

suudessa, on tärkeää, että ne, jotka haluavat jäädä Pohjoismaihin asumaan, saavat tietoa täällä voimassa olevista oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka koskevat heitä. Nopea pääsy työelämään ja oman toimeentulon hankkiminen ovat tässä avainasemassa.

Kaikilla Pohjoismailla on omat ja toisistaan hiukan poikkeavat työmarkkinapoliittiset työkalupakkinsa ja perinteensä, eikä ole hyviä perusteita tai edes poliittista tahtoa luoda työmarkkinapoliittisia ratkaisuja, jotka olisivat keskenään täysin samanlaisia. Sitä vastoin katsomme, että voisi olla hyödyllistä käynnistää yhteinen keskustelu ja tehokas tiedonvaihto siitä, miten pakolaisten maahanmuuttoa maissamme hoidetaan. Tällaisessa käytännön realismissa on kuitenkin tilaa myös tehokkaille yhteisille ehdotuksille tarpeellisista uudistuksista ja poliittisista linjauksista. Pohjoismaiden välisen kokemustenvaihdon ja tiedonkeruun (tutkimuksen) avulla pitäisi pystyä laatimaan ja dokumentoimaan sellaiset työkalut ja politiikka, jotka todistettavasti ovat johtaneet entistä useamman työllistymiseen.

Tässä kannanotossa pakolaisten maahanmuuttoa tarkastellaan työmarkkinapoliittisesta näkökulmasta. On selvää, ettei ilmiössä ensisijaisesti ole kyse taloudesta, työmarkkinoista tai julkisesta taloudesta. Työmarkkinoiden toimintatapa ratkaisee kuitenkin pitkälle sen, millainen kyky yhteiskunnillamme on tarjota tänne tuleville ihmisille pysyvästi paremmat elinolot. Sillä on myös ratkaiseva merkitys maahanmuuttajiin kohdistuvien asenteiden kehittämiseen.

Ohessa muutamia mahdollisia lähtökohtia ja ajatuksia työmarkkinapolitiikan linjauksille ja pohjoismaiselle yhteistyölle nykytilanteessa:

1) Ne turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet tai jotka todennäköisesti saavat oleskeluluvan, tulee pyrkiä integroimaan työmarkkinoille mahdollisimman nopeasti ja pitkäkestoisesti. Vain sillä tavoin voidaan välttyä maahanmuuton julkiselle taloudelle aiheuttamalta raskaalta painolastilta. On syytä toimia poliittisesti turvapaikanhakijoiden määrän vähentämiseksi, mutta tämä pyrkimys ei saa horjuttaa työmarkkinapolitiikkaa, jonka tavoitteena tulee olla tulijoiden nopea integroiminen työmarkkinoille.

2) Koska monien turvapaikanhakijoiden tuottavuus ja osaaminen ovat ainakin aluksi heikolla tasolla, on syytä kriittisesti kokeilla ja tutkia uusia tapoja luoda työnantajille kannustimia myös tällaisten tulijoiden työllistämiseksi. Tämä on kuitenkin tehtävä niin, ettei muiden yhteiskunnassa heikossa asemassa olevien ryhmien tilanne heikenny. Pohjoismaiden työmarkkinoiden peruseriaatteena on aina oltava oikeudenmukainen kohtelu, ei kuitenkaan välttämättä täysin samanlainen kohtelu.

3) Erityishuomiota tulee kiinnittää sellaisten uusien ratkaisujen kehittämiseen, jotka edistävät maahanmuuttajien ja muiden heikossa asemassa olevien ryhmien pääsyä työmarkkinoille. Kyse voisi olla erilaisista oppisopimusjärjestelyistä. Voitaisiin myös pyrkiä entistä paremmin yhdistämään ammatillinen koulutus ja työssä oppiminen. Tällaisia aloitteita ja ehdotuksia ovat viime aikoina esittäneet eri maiden kansanta-

loustieteilijät, muun muassa Ruotsissa ja Saksassa. Ei pidä kuitenkaan pyrkiä luomaan poikkeavia palkkajärjestelmiä tai työmarkkinasääntöjä maahanmuuttajia varten. Tämä olisi perustavaa laatua olevien oikeusperiaatteiden vastaista. Tavoitteena on luoda yhtäläiset mahdollisuudet kaikille, eikä järjestelmää, jossa on toisen luokan kansalaisia.

4) Työmarkkinapoliittisten uudistusten ja toimenpiteiden tulee olla yleisesti suunnattuja työmarkkinoille kokonaisuudessaan. Emme halua luoda kaksia työmarkkinoita, vaan toimia sopimusvapauden periaatteiden mukaisesti. Vaikka maahanmuuttajat tarvitsevatkin monenlaisia erityistoimia, pohjoismaisen työmarkkinapolitiikan tulee pohjimmiltaan olla universaalia. Yleisen lähtökohdan tulee olla se, että hyvistä työmarkkinapoliittisista uudistuksista hyötyvät niin maahanmuuttajat kuin nykyinenkin työvoima.

5) Vaikka monet maahanmuuttajat ainakin aluksi tarvitsevat koulutusta, oleskelulupaa hakevien joukossa on myös monia hyvin koulutettuja henkilöitä. Siksi on tärkeää huolehtia heidän koulutuksensa tunnustamisesta ja tarpeen vaatiessa sen nopeasta täydentämisestä, jotta uudet tulijat pääsevät työhön ja voivat alkaa rakentaa itselleen parempaa elämää ja kartuttaa yhteiskunnan resursseja.

6) On tärkeää tehdä yhteistyötä maahanmuuttajia edustavien organisaatioiden ja ammattiyhdistysliikkeen kanssa. Lopullisen vastuun kantavat kuitenkin hallitukset ja kansalliset parlamentit.

7) Onnistuneen työmarkkinaintegraation merkitystä tuskin voi yliarvioida. Ranskan ja Belgian terrori-iskujen tutkimukset osoittavat, että väkivaltainen jihadismi on vahvasti kytköksissä pitkäaikaistyöttömyyteen ja köyhiin lähiönuoriin vailla positiivista tulevaisuuden näkymiä. Väkivaltaisen jihadismin sanoma ei houkuttele ensisijaisesti syvästi uskavaisia vaan niitä, jotka eivät ole löytäneet paikkaansa koulutusjärjestelmässä ja työmarkkinoilla.

Osallistavan talouskasvun merkitys on ratkaiseva sekä yksilön mahdollisuuksille että kestäväen yhteiskunnan luomiselle. Työnteossa on kyse muustakin kuin toimeentulosta. Oman toimeentulon turvaava palkka on itsenäisyyden perusta. Työpaikka on myös monille tärkeä sosiaalinen yhteisö oman perheen ulkopuolella. Tämä on yhtä tärkeää sekä uusille tulijoille että maassa jo asuville. Osallistavan yhteiskunnan avulla voidaan myös ehkäistä ääri-ideologioiden syntyä.

8) Pohjoismaiden ministerineuvoston on pohdittava, pitäisikö resursseja varata siihen, että voitaisiin tutkia ja analysoida pakolaisten ja maahanmuuttajien siirtymistä työmarkkinoille lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, mielellään keskittyen sellaisten poliittisten toimien ja työkalujen kartoittamiseen, joiden avulla on saatu selvästi mitattavia tuloksia.

Valiokunnan näkemykset

Mietintö perustuu Pohjoismaiden neuvoston konservatiivisen ryhmän jäsenehdotukseen. Monelta suunnalta on kritisoitu ehdotuksen alkuperäistä että-lausetta, jossa

lähestulkoon suositeltiin matalapalkkatyön sallimista Pohjoismaissa. Jäsenehdotuksen muotoilut ja ehdotukset on siksi mietinnössä muutettu.

Tukholmassa 3. huhtikuuta 2017

Erlend Wiborg (FrP)

Håkan Svenneling (V)

Juhana Vartiainen (kok.)

Katri Kulmuni (kesk.)

Kjell-Idar Juvik (A)

Lars Tysklind (L)

Lena Asplund (M)

Magni Arge (T)

Mikael Staffas (Lib)

Per Olaf Lundteigen (Sp)

Pyry Niemi (S)

Pål Jonson (M)

Ruth Mari Grung (A)

Torgeir Knag Fylkesnes (SV)

Varauma

Mikkel Dencker (Vapaa Pohjola) esitti varauman kaikkiin kolmeen että-lauseeseen ja siten koko mietintöön. Hänen mukaansa valiokunnan ei ole syytä jatkaa asian käsittelyä.

Tukholmassa 3. huhtikuuta 2017

Mikkel Dencker (DF)